

Necati DEMİR, **Dânişmend Gazi Destanı**, Ankara 2005, 390 s.

Destanların kültür tarihimizde çok önemli bir yeri vardır. Onlar edebî bir mahsul olmakla beraber tarihin kırık dökük aynalarıdır. Konuları çoğunlukla tarihî gerçeklere dayanmaktadır. Geçmiş zaman içerisinde yaşanmış olaylar ve yaşamış kahramanlar hakkındaki bilgileri hiç değilse ana hatlarıyla, öğrenmemizi sağlamaktadırlar. Bu türdeki yazılı metinler dikkatli bir şekilde incelendiğinde uzak geçmiş ile ilgili çok kıymetli malzemeler elde edilmektedir.

Destanlar milletlerin ansiklopedileridir. Tarihî unsurların yanında milletlerin geçmişteki gelenek, görenek ve yaşayış tarzları ile ilgili olarak belki de hiç bir kaynakta bulunamayacak bilgiler destanlarda yer almaktadır. Geçmişte Türklerin yedikleri yemekler, çaldıkları çalgılar, kullandıkları savaş âletleri, ağırlık ölçüleri, giydikleri elbiseler, ... hakkındaki ayrıntılı gerçekleri destan yazarları farkında olmadan bizlere kadar ulaştırmıştır.

Destanlar, zoru başarmanın hikâyeleridir. Başarılması hemen hemen imkânsız hadiselerin zekâsı ve gücü ile bir kahraman tarafından olumlu bir sonuç ile bitirilmesi, destanların genel olarak konusudur. Bu hadiseler bazı destanlarda bir milletin yok olması veya varlığını sürdürebilmesi gibi hayatî meselelerdir. Bazılarında ise olağanüstü başarılar anlatılmaktadır.

Bu eserler aynı zamanda yazı dilinin önemli belgeleridir. Türkçenin tarihî gelişmesinin araştırılmasında çok önemli malzemelerdir. Genellikle halk ağzından derlenip yazıya geçirildiği için dilin özelliklerini çok yönlü yansıtan bu yazılı metinler, tarihî Türkçe açısından âdeta bir hazine durumundadır.

Dânişmend Gazi Destanı da bunlardan biridir. Türk destanları zinciri içerisinde önemli halkalardan birini oluşturmaktadır. Hatta yaşadığımız coğrafyada teşekkül etmiş üç destandan ve Anadolu'da kaleme alınmış ilk yazılı eserlerden biri olması gibi seçkin özelliklere de sahiptir.

Eser, bilindiği gibi, yüzyıllarca önce yazılmıştır. Anadolu'yu vatan yaparken hayatını ortaya koyanların torunları olarak bizler, bu sıkıntıları öğrensinler, vatanlarının kıymetini bilsinler diye kaleme alınmıştır. Zaman içerisinde Türkçenin doğal gelişimi sonucunda, anlaşılabilir duruma gelmiş, kütüphane ve şahsî kitaplıkların tozlu raflarında mahsur kalmıştır.

Bu çalışma; *Giriş, Dânişmend Gazi Destanı'nın Türkiye Türkçesine Aktarılışı ve Metinde Geçen Özel İsimler Dizini*'nden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; *Dânişmend Gazi Destanı* hakkında bilgiler verilmiştir. Destanın yazarları, yazılış tarihleri, nüshaları, şahıs kadrosu mekân, olay örgüsü ve dil özellikleri üzerinde durulmuştur.

Çalışmamızın ikinci bölümü *Dânişmend Gazi Destanı'nın Türkiye Türkçesine Aktarılışı*'dir. Metin kurulurken Muallim Cevdet nüshası esas alınmıştır. Bu nüshada eksik ve yanlış yazılmış olan az sayıdaki kelime, kelime grubu ve cümleler; cümle veya mısra yakınlıkları esas alınarak Paris, Nıksar, Hüseyin Namık Orkun nüshalarına göre düzeltilmiştir. Diğer nüshalardan alınan bölümler italik karakterle yazılmıştır. Müstensihin fazladan yazdığı, mananın veya veznin bozulmasına sebep olduğu ek veya kelimeler çıkarılmıştır. Varaklar ve satırlar tarafımızdan numaralandırılmış, nesir kısımlarında bugünkü imlâ ve noktalama sistemi kullanılmıştır.

Aktarılma sırasında mümkün olduğu kadar metnin aslına sadık kalınmıştır. Mukayesenin kolay yapılabilmesi için imkanlar ölçüsünde varak ve satır numaralarına bağlı kalınmıştır. Bu durum bazı problemleri de beraberinde getirmiştir. Bazı özel isimlerin aynı satır numarasında kalabilmesi için *ki*'li cümlelerin bazıları yapı bakımından korunmak zorunda kalınmıştır. Buna benzer bir problem de eserin manzum kısımlarında yaşanmıştır. Manzum kısımlar mümkün olduğunca mısra mısra aktarılmıştır. Bu aktarma sırasında çok gayret gösterilmesine rağmen tam bir tek örneklik sağlamakta

zorluk çekilmiştir. Bazı beyitlerde kelime eklemek, kelime çıkartmak, yüklemi ikinci mısraya taşımak, az sayıdaki beyitte mısraların yerinin değiştirmek vb. gibi tasarruflarda bulunulmuştur.

Aktarma yapılırken karşılık verilenemeyen kelimeler aynen bırakılmış, manaları dipnotta verilmiştir.